

Załącznik
do uchwały Nr XVII/80/08
Rady Gminy Aleksandrów
z dnia 19 grudnia 2008 r.

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ DLA GMINY ALEKSANDRÓW NA LATA 2009 - 2015

Wprowadzenie

Dokonująca się w Polsce transformacja ustrojowa stała się przyczyną wielu procesów destrukcyjnych, zagrażających społeczeństwu oraz co najważniejsze – rodzinie jako naturalnej, podstawowej komórce tego społeczeństwa. Systematycznie wzrasta ilość rodzin dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo. Problemem jest bezrobocie, alkoholizm, ubóstwo, migracje zarobkowe rodziców, a także wzrost agresji i radykalizacja przemocy wśród dzieci i młodzieży. Powiększają się różnice społeczne i materialne. Problemy dzieci i młodzieży widziane są najlepiej w środowisku lokalnym, stąd konieczność tworzenia lokalnych systemów profilaktyczno – wychowawczych.

W dzisiejszej rzeczywistości samorząd powinien skupiać działanie wszystkich instytucji i organizacji działających na rzecz profilaktyki i pomocy dziecku i rodzinie. Dla gminy jest to zadanie własne o charakterze obowiązkowym (art.17 ust.1, pkt 13 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.).

Zakres pojęcia profilaktyka i opieka nad dzieckiem i rodziną w niniejszym opracowaniu obejmuje system zintegrowanych działań zapobiegających zagrożeniom prawidłowego rozwoju dziecka oraz prawidłowego funkcjonowania jego rodziny, a w przypadku braku opieki rodzicielskiej przygotowania i organizowania opieki zastępczej.

W szczególności obejmuje dbałość o:

- właściwe warunki życia dziecka,
- prawidłowość przebiegu procesu edukacji i wychowania,
- respektowanie praw dziecka, zapewnienie mu poczucia bezpieczeństwa i akceptacji,
- aktywny udział dzieci i ich rodzin w kulturze oraz tworzenie możliwości właściwego spędzania wolnego czasu,
- rozwój zabezpieczeń społecznych, pomoc pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej,
- bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Dokonując diagnozy problemów społecznych Gminy Aleksandrów w 2007 r. jednoznacznie stwierdzić można, że dominującymi problemami społecznymi występującymi na terenie gminy są:

- bezrobocie,
- ubóstwo,

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- długotrwała choroba,
- niepełnosprawność,
- alkoholizm oraz przemoc w rodzinie.

Rady Gminy Aleksandrów Uchwałą Nr XV/69/08 z dnia 26.08.2008r. przyjęła do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Aleksandrów na lata 2008 – 2015, której zasadniczym celem jest wypracowanie sprawnego i efektywnego programu pomocy, umożliwiającego skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Jednym z celów Strategii jest wypracowanie sprawnego i efektywnego Gminnego Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną.

Do realizacji zadań włączony został gminny i powiatowy system wsparcia dziecka i rodziny w skład, którego wchodzi:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Aleksandrowie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju,
- Wioska Dziecięca SOS,
- Powiatowy Zespół Poradni Pedagogiczno – Psychologicznych,
- Posterunek Policji w Aleksandrowie,
- Sąd Rejonowy w Biłgoraju,
- Organizacje pozarządowe.

Istotnym elementem składowym Gminnego Programu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną jest zapewnienie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej prawidłowych warunków wychowania w rodzinie zastępczej, Rodzinnym Domu Dziecka czy Wiosce Dziecięcej SOS.

Zadania z zakresu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na terenie gminy były realizowane przez ośrodek pomocy społecznej, szkoły, komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, urząd gminy oraz inne instytucje. Działania z zakresu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną powinny być spójne i skoordynowane, dlatego tworzy się program do realizacji na terenie Gminy Aleksandrów.

Rozdział I

Postanowienia ogólne

1. Odbiorcy programu:

- rodziny dysfunkcyjne, niewydolne wychowawczo, z problemem bezrobocia, ubóstwa, alkoholizmu, przemocy w rodzinie itp.

2. Cele programu:

- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin,
- poszukiwanie nowych, alternatywnych rozwiązań w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny na rzecz prawidłowego wypełniania zadań związanych z dzieckiem i jego wychowaniem,

- zapobieganie i przeciwdziałanie różnym formom niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży oraz dysfunkcyjności rodziny,
- wspieranie rodziny, szkoły i społeczności lokalnej w rozwiązywaniu problemów pedagogicznych z dziećmi i młodzieżą zagrożoną demoralizacją i uzależnieniami,
- koordynacja wszelkich działań instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych, zajmujących się na terenie gminy pomocą dziecku i rodzinie,
- opracowanie informacji o możliwościach skorzystania z różnych form i metod pomocy, opieki i wsparcia dla dziecka i rodziny na danym terenie,
- aktywizowanie dzieci, młodzieży i rodziców do działań na rzecz własnego rozwoju,
- udzielanie rodzinie kompleksowej pomocy w formie specjalistycznego poradnictwa i terapii,
- upowszechnianie działalności profilaktycznej i promocji zdrowia,
- dostosowanie organizacji placówek do potrzeb dzieci i rodzin,
- integracja profilaktyczno – opiekuńczej działalności placówek przy zachowaniu pełnej ich autonomii.

3. Zasady funkcjonowania programu:

- aktywny udział mieszkańców,
- autonomiczność podmiotu,
- interdyscyplinowość działań,
- współpraca i partnerstwo,
- współodpowiedzialność podmiotów realizujących program,
- ciągłość działań,
- pierwszeństwo profilaktyki przed interwencją.

4. Cele systemu realizowane są na dwóch poziomach:

I - profilaktyka

II - wczesna instytucjonalna pomoc rodzinie.

Poziom I. Profilaktyka

- pomoc psychologiczno – pedagogiczna dla dzieci i młodzieży mających trudności edukacyjne, problemy adaptacyjne, będących w sytuacji kryzysowej – prowadzone na terenie placówek oświatowych,
- działalność psychoedukacyjna skierowana do rodziców,
- zajęcia pozalekcyjne: sportowe, kulturalne, rekreacyjne, edukacyjne,
- akcja lato – zima: obozy, biwaki, półkolonie, festyny środowiskowe, koncerty,
- profesjonalne programy profilaktyczne oraz kampanie i akcje nastawione na zapobieganie konkretnym zagrożeniom: agresji, uzależnieniom, sektom, przemocy,
- programy promocji zdrowia – realizowane we współpracy ze służbą zdrowia oraz sanepidem,
- tworzenie otwartych miejsc rekreacji i wypoczynku: place zabaw, ogródki jordanowskie, boiska, tory rowerowe,
- kontrola realizacji obowiązku szkolnego systematyczny monitoring potrzeb środowiska lokalnego w zakresie działalności profilaktycznej.

Poziom II. Wczesna instytucjonalna pomoc rodzinie:

- opieka przedszkolna,
- poradnictwo socjalne, specjalistyczne i rodzinne,
- terapia indywidualna i grupowa,
- dożywianie dzieci,
- świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne,

- dofinansowywanie wycieczek letnich i zimowych dla dzieci z rodzin ubogich,
- pomoc osobom niepełnosprawnym,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych i celowych,
- tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- wspieranie funkcjonowania świetlic dla dzieci,
- prowadzenie punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy rodzinie oraz osób uzależnionych,
- edukacja prawna, w tym upowszechnianie informacji profilaktyczno – interwencyjnych w funkcjach wymiaru sprawiedliwości oraz służb porządku publicznego.

5. Instytucje i organizacje pozarządowe – współrealizatorzy programu:

- Placówki oświatowe
- Publiczne i Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Urząd Gminy
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
- Policja
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Sąd Rejonowy

Rozdział II

Zadania w zakresie profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną

Zadania – partnerzy w realizacji zadań:

1. Organizowanie zajęć informacyjnych poszerzających wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży:
  - szkoły,
  - służba zdrowia,
  - poradnia rodzinna
2. Włączanie rodziców w proces dydaktyczno – wychowawczy dzieci np. pomoc rodziców przy odrabianiu lekcji, przy organizacji imprez klasowych, szkolnych itp.:
  - szkoły,
  - świetlice środowiskowe
3. Organizowanie pomocy w zakresie wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne:
4. Udzielanie informacji na temat ofert wycieczek w czasie szkoły,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
  - Urząd Gminy,
  - Organizacje pozarządowe
 ferii letnich, zimowych:
  - szkoły,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
  - Gminna Biblioteka Publiczna
  - Urząd Gminy,

5. Realizacja istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży:
  - szkoły,
  - oddziały przedszkolne,
  - służba zdrowia,
  - organizacje pozarządowe
6. Wzbogacanie oferty zajęć pozalekcyjnych:
  - szkoły,
  - Urząd Gminy,
  - Organizacje pozarządowe
7. Opracowanie i wdrażanie procedury wyróżniania i nagradzania rozwoju młodzieży uzdolnionej:
  - Urząd Gminy,
  - szkoły,
8. Realizacja projektów i programów służących zdrowemu stylowi życia, przeciwdziałanie uzależnieniom i biernym formom spędzania wolnego czasu:
  - szkoły,
  - służba zdrowia,
  - organizacje pozarządowe
9. Udzielanie pomocy uczniom z trudnościami w nauce:
  - wolontariat,
  - szkoły,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
10. Pomoc uczniom w decyzji wyboru zawodu:
  - szkoły gimnazjalne,
  - Poradnia pedagogiczno – psychologiczna,
  - Powiatowy Urząd Pracy,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
11. Finansowe wspieranie uczniów zdolnych, z rodzin o niskich dochodach:
  - Urząd Gminy,
  - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
  - szkoły,
  - organizacje pozarządowe
12. Opracowywanie danych na temat warunków życia rodzin, dzieci i młodzieży:
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
  - szkoły,
  - policja,
13. Rozpowszechnianie lokalnej bazy informacji na temat Gminnego Systemu Wsparcia i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną:
  - Urząd Gminy,
  - szkoły,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
  - regionalna prasa i telewizja,
  - rozgłośnie radiowe.
14. Rozbudowa systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego – wsparcie dla rodzin z osobami długotrwale bezrobotnymi:
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,

- Urząd Gminy,
  - Powiatowy Urząd Pracy.
15. Rozwój systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodziny lub mieszkającymi z osobami starszymi:
    - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
    - Urząd Gminy,
    - służba zdrowia,
    - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
  16. Wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności sprzyjających uwrażliwianiu młodzieży na potrzeby innych ludzi:
    - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
    - Urząd Gminy,
    - Szkoły,
  17. Oferowanie warsztatów dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu komunikacji międzyludzkiej, rozwiązywania problemów, radzenia sobie ze stresem:
    - szkoły,
    - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
    - służba zdrowia,
    - Urząd Gminy
    - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
    - organizacje pozarządowe
  18. Wspieranie plenerowych imprez sportowych, rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży:
    - Urząd Gminy,
    - organizacje pozarządowe
  19. Wspieranie stałych zajęć rekreacyjnych i sportowo – rehabilitacyjnych dla dzieci i młodzieży:
    - Urząd Gminy
    - służba zdrowia,
    - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
    - organizacje pozarządowe
  20. Realizacja ochrony zdrowia z zakresu zdrowia publicznego – higiena, szczepienia ochronne:
    - służba zdrowia,
    - szkoły,
  21. Realizacja programów profilaktycznych i prozdrowotnych – wady postawy, wzroku, uzależnień, prawidłowego żywienia:
    - szkoły,
    - służba zdrowia,
    - organizacje pozarządowe.
  22. Realizacja programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania na drodze, ulicy, w domu, w czasie zabawy, na wakacjach, w kontaktach z innymi ludźmi:
    - policja,
    - szkoły,
  23. Wspieranie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi:
    - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
    - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
    - szkoły,
    - służba zdrowia
    - organizacje pozarządowe

24. Wspieranie programów sprzyjających tolerancji wobec osób niepełnosprawnych, umożliwiających przystosowanie dzieci zdrowych do codziennego funkcjonowania z niepełnosprawnością rówieśnika:
- Urząd Gminy,
  - szkoły,
  - organizacje pozarządowe
25. Kontrola zakazu sprzedaży papierosów, alkoholu dzieciom i młodzieży do lat 18:
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
  - Policja
26. Ochrona dzieci przed przemocą i uzależnieniami:
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
  - Szkoły,
  - Policja

Rozdział III

Postanowienia końcowe

1. Spodziewane efekty realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną:

- uświadomienie rodziców w zakresie norm i wartości społecznych gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowania,
- wzbogacanie standardowej oferty dydaktycznej,
- wzrost świadomości dzieci i młodzieży na temat uzyskania pomocy głównie dla osób niepełnosprawnych,
- zwiększanie poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie uzależnieniom,
- wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych w zakresie podejmowania działań na rzecz rodzin.

2. Sposób kontroli realizacji programu :

- Powołuje się zespół do spraw realizacji programu, który składa roczne sprawozdanie z wykonania zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w terminie do 30 stycznia roku następującego po roku, którego dotyczą informacje,
- stały monitoring programu prowadzony jest przez w/w zespół, który odpowiada za realizację programu,
- program będzie oceniany co pół roku i aktualizowany zgodnie z potrzebami środowiska.

3. Monitorowanie realizacji programu:

- głównym zadaniem jest zbieranie informacji, które dostarczą podstaw do planowania działań profilaktycznych na lata następne oraz przesłanek do oceny ich skuteczności.

4. Źródła finansowania programu:

- Fundusze Unijne:
  - a) Program Integracji Społecznej w tym Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich,
  - b) Program Sektorowy Rozwój Zasobów Ludzkich Program Operacyjny Kapitał Ludzki.
- Środki z budżetu Gminy,
- Środki NFZ, PFRON,
- Środki organizacji pozarządowych.